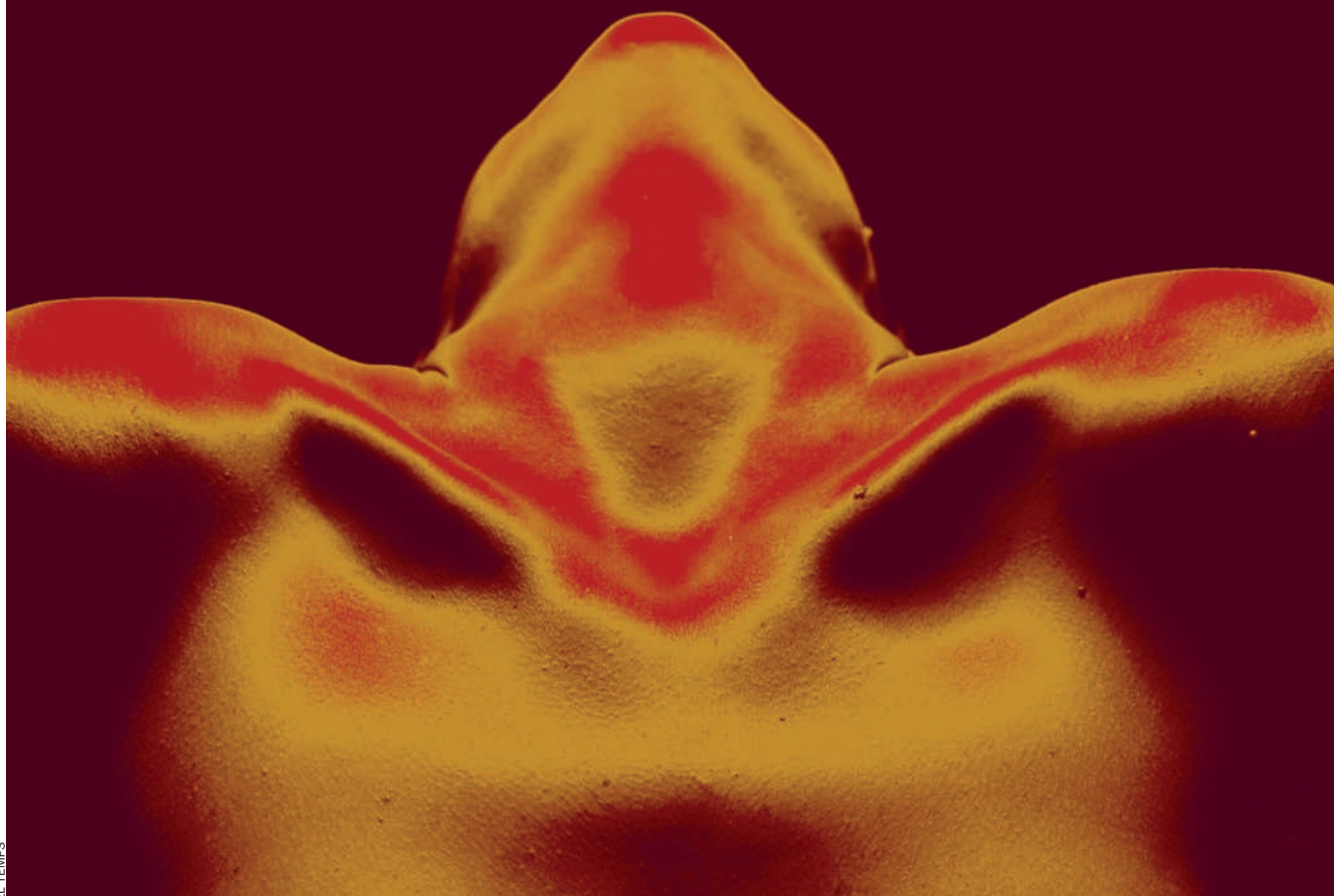

Orgaaaaaasme...!

El cos de les dones es reivindica i, ahora, surt a la palestra el plaer femení, tant de temps silenciats i perseguits. I l'orgasme, amb tota la potència que pren des d'un cos femení. O els orgasmes, de fet: n'hi ha de tantes menes com dones que el visquin.

EL TEMPS

“Explores així per dins”, “una onada que et pren i ja no et deixa anar... fins que torna”, o, en paraules d’una de les dones que Mireia Sellarès ha entrevistat a l’estremidor documental *Las muertas chiquitas* (sobre els orgasmes i també sobre el dolor i el poder i la violència i la mort viscuts i explicats amb veus de dones mexicanes), “com

agafar les ales d’un àngel i des d’allà em baixa a terra”.

S’hi pot posar tanta literatura i imaginació i metàfores com calgui o vulgui cadascú: difícilment arribarem, des de la subjectivitat de les explicacions personals, a consensuar-ne una definició. La psicòloga i terapeuta sexual Marina Castro ens en resumeix l’aproximació biològica: un orgasme és “la finalització,

el cim d’una tensió acumulada. És a dir, a mesura que la persona es va excitant, es genera una tensió que va quedant en l’àmbit de la musculatura pelviana i, a partir d’un cert punt, el cervell genera una cadena de neurotransmissors que fa que es produeixin un seguit de contraccions, que es relaxi la musculatura i que això doni sensació de plaer”. És a dir, i en l’especificació establerta per

William Masters i Virginia Johnson, la parella d'estudiosos que, els anys 60 i 70 del segle passat, van revolucionar amb les seves investigacions el camp de la sexologia, és "un episodi breu d'alliberament físic de la vasocongestió i l'increment mitotònic desenvolupats en resposta a uns estímuls sexuals".

És clar que, com reconeix de seguida Marina Castro amb un somriure, "a la pràctica, quan preguntes a algú què és un orgasme no et diu res de 'contraccions musculars' ni de cap 'cadena de neurotransmissors' ni de nivells hormonals. I, en canvi, sí que hi ha una dificultat a definir l'orgasme per la complicació de compartir una experiència subjectiva. És allò de veure alguna cosa posem que de color blau, i que una altra persona aleshores digui: 'Sí, però el teu blau no és el meu blau.' És a dir: com sé que allò que jo sento és allò que sent una altra?" Sigui com sigui, al taller d'orgasme que organitza a l'Institut d'Estudis de la Sexualitat i la Parella (IESP), comencen preguntant què passa primer pel cap en sentir el mot, "i les paraules que més sovint diu la gent són 'calor', 'plaer', 'benestar', 'relaxació'...". Aleshores, continua, "és clar, si ho compares amb una pel·lícula pornogràfica pot ser que no sàpigues gaire on situar les coses".

Ai, els models. "Les imatges de dones gemegant a la pantalla han fet pensar a més d'un que si la seva companya no crida i no s'arqueja com una contorsionista xinesa és que no s'ho passa bé. El pitjor de tot és que a algunes dones els acomplexa no reaccionar així. Doncs bé, tan normal és cridar com romandre callada o estremir-se o quedar immòbil, per posar algunes exemples". Sylvia de Béjar, de qui manllevem aquestes paraules, ha batut rècords de vendes amb els seus llibres sobre el sexe i les dones, manuals divertits i documentats per explicar alguns coms i alguns perquè que massa sovint es mantenen encara en penombra (si no en completa foscor).

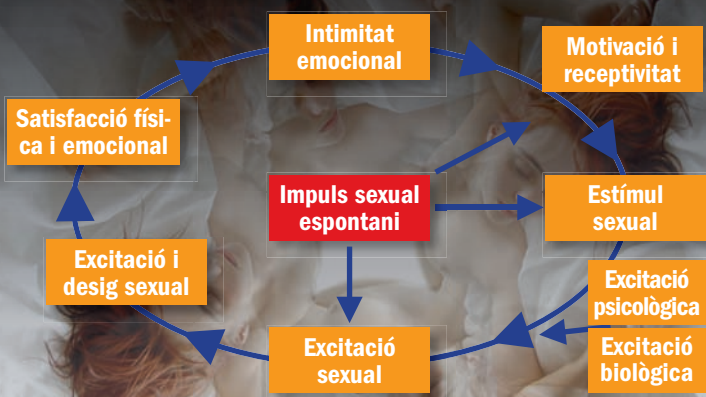
També a Marina Castro la preocupa la qüestió dels models: "La majoria de pel·lícules pornogràfiques, per exemple, descriuen un tipus d'orgasme molt explosiu, amb una elevada intensitat i molt de cop. I la majoria de dones, quan

Tants caps, tants orgasmes

Per bé que qualsevol reducció a esquema és una simplificació, bo i seguint la proposta de Masters i Johnson, amb les quatre fases del model de resposta sexual femenina (excitació, altipla, orgasme i resolució), es poden mirar de representar alguns dels orgasmes que experimenten les dones. No hi ha compartiments estancs, val a dir-ho: s'admeten combinacions i variants segons cadascuna, segons el moment i les condicions i etcètera. Tot un món de possibilitats.

El cercle virtuós

Rosemary Basson i el seu equip d'investigació, en vista de les mancances que presentava el model establert per Masters i Johnson (que primer havien estudiat els canvis físics en els homes i després ho havien adaptat al cas femení), van desenvolupar un model de la resposta sexual femenina més complex, que en comptes de lineal és circular i que inclou la importància de la intimitat emocional (que alhora s'alimenta de la relació sexual), els factors psico-socials, l'estímul sexual i la satisfacció per la relació.

parlen d'orgasme, parlen d'una sensació de més plaer, però no d'aquest nivell d'explosivitat." D'aquesta representació unidireccional del clímax femení en feia precisament burla Meg Ryan a la famosa escena de l'orgasme fingit en una cafeteria, al film *When Harry Met Sally* (Rob Reiner, 1989): una bona manera de riure's de la simplificació en un únic model i de la capacitat d'interpretar allò que l'altre espera que passi: l'obsessió mútua i unidireccional per a obtenir l'orgasme és, segons el parer de la doctora Castro, "el motiu principal pel qual les dones fingeixen: si ja en tenen prou però saben que l'altre no parlarà fins que no vegi que han tingut un orgasme, si no volen que la parella se senti malament (i quan dic parella em refereixo simplement a dues

persones fent alguna cosa juntes: no hi presuposo cap més lligam, encara que hi pot ser, és clar)... 'exageren una mica' (diuen) o del tot la realitat".

Val a dir que, si, tal com resumeix la psicòloga, "la intensitat de l'orgasme és molt diferent en cada una de les dones, igual com la via per assolir-lo", també és cert que aquesta diversitat no queda ni gaire ni gens reflectida en la imatge que se'n difon, bàsicament via indústria cinematogràfica (ja sigui estàndard o en l'especificitat pornogràfica) o via les anomenades *novel·les rosa*. D'una banda, ens descriu Marina Castro, la pornografia, que "s'enfoca des de l'imaginari i la fantasia masculina", sol coincidir a transmetre "un sexe molt gimnàstic, per dir-ho d'alguna manera, on tot el

EL TEMPS

L'Organització Mundial de la Salut estableix que "el plaer sexual, inclòs l'autoerotisme, és font de benestar físic, psicològic, intel·lectual i espiritual".

plaer es deu bàsicament a la penetració, crits, convulsions i amb temps i mides desorbitats". Com que no hi ha models naturals amb els quals es pugui acarar la pròpia experiència, aquesta pràcticament única, "desproporcionada i irreal font de comparació comporta un munt de complexos". I malentesos. Perquè, a sobre, no se sol parlar de sexe amb normalitat, sinó "des de la broma o seguint aquest tipus de model: com que tothom entén que allò és la realitat, formalment ningú no se'n vol sortir, perquè a ningú no li agrada ser el diferent. Queda establert com allò que és 'normal', l'estàndard sexual. I s'entra en una situació en què hi ha un important desfasament entre allò que es diu i la realitat".

D'una altra banda, hi ha la novel·la eròtica: "Les dones utilitzen molt més la fantasia com a estimulació, i una manera

d'entrar a la fantasia és mitjançant la lectura". I aquí la psicòloga improvisa amb ironia, apunta i dispara: "I em va fer un petó i vaig notar que un llamp em travessava l'espina dorsal, i quan va entrar en mi ens vam fusionar i les ànimes ens van sortir dels cossos i vaig sentir com tota l'eternitat se'ns unia." Fa una pausa. I sentència: "Mentida. No hi ha ni raigs ni unió mística ni ànimes que es fonen: el sexe és sexe. Encara que sigui emocional."

I situar aquests pretesos models en la seva justa dimensió, que és l'espai de la ficció, evitaria un bon grapat de problemes: "És que després, hi ha gent que diu: 'Ah... però era això...?'" Fins i tot n'hi ha que van a consulta pensant-se que no tenen orgasme "i sí que en tenen. Només que l'experiència no coincideix amb allò que havien llegit o vist a la televisió".

Visca el gaudi! Tants anys (segles) de silenci obligat, de persecució i prohibició no han aconseguit d'esborrar-ne les traces ni la potència ni la capacitat de donar plaer: el clítoris reclama el reconeixement que fins ara només ha tingut pràcticament en veu baixa. És l'òrgan sexual femení per excel·lència, l'única part del nostre cos que només existeix per pur plaer de ser, per "rebre i transmetre impulsos sexuals", en paraules de Masters i Johnson. "I no és cosa de broma –escriu per exemple Sylvia de Béjar–. Els penis, a més de donar plaer, tenen finalitats reproductives i fisiològiques. I, no obstant això, nosaltres no retem homenatge al nostre clítoris ni el mimem com fan els homes amb el seu idolatrat apèndix. Molt malament."

És, de fet, prou més que *el botó, la joia, el cigró* a què ha quedat reduït en sumària descripció popular: aquesta és tan sols la punta de l'iceberg, la part visible (el gland) d'un òrgan que s'estén en dues arrels i dos bulbs en forma de V invertida i que, per tant, esdevé molt més gran que fins i tot la literatura mèdica no havia admès: no va ser fins l'any 1998 (!) que es va acceptar definitivament l'estructura del clítoris humà, arran dels treballs de dissecció de la cirurgiana Helen O'Connell (que va culminar les investigacions anteriors de Mary Jane Sherfey o Josephine Lowndes Sevely, divulgades amb constància pels col·lectius feministes dels EUA): després dels estudis d'O'Connell, i tal com destacava la revista *New Scientist* aquell mateix 1998, el clítoris deixava de ser el "petit turó" que quedava implícit en l'etimologia grega del mot: "En comptes d'això, s'estén cap a dins del cos, amb una mida total que és, pel cap baix, el doble de llarga d'allò que mostren la majoria de textos d'anatomia, i desenes de vegades més gros que la mitjana de la població no es pensa".

I ja és, de fet, paradigmàtic que, tal com apuntava la sexòloga Pilar Cristóbal al llibre *También los jabalíes se besan en la boca*, l'òrgan del plaer, sigui "el gran desconegut de l'anatomia femenina". Ben mirat, no va tenir nom científic fins el 1856: "No mereixia cap atenció per part dels estudiosos de l'anatomia humana, perquè no intervenia ni el plaer masculí ni en la reproducció, que eren els temes que importaven."

Però és del clítoris, de fet, d'on provenen els orgasmes femenins (múltiples o no). La seva importància és, per tant, clau, des de l'òptica del benestar i el ple desenvolupament de les dones. No debades el dret al plaer sexual ha estat reconegut per l'Organització Mundial de la Salut, dins dels drets sexuals, que queden establerts com a "drets humans universals basats en la llibertat, dignitat i igualtat inherents a tots els éssers humans". I estableix l'OMS que "el plaer sexual, inclòs l'autoerotisme, és font de benestar físic, psicològic, intel·lectual i espiritual".

Hem dit del clítoris, sí: la vella divisió entre dones *clitrorianes* i *vaginals* a l'hora d'assolir l'orgasme ja fa temps que ha quedat arraconada. És, potser, al mateix calaix on dorm la dèria del doctor Freud per minusvalorar la sexualitat femenina o fer-la girar al voltant de les necessitats masculines (ultra l'extravagant imatge de l'"enveja del fal·lus", el pare de la psicoanàlisi es va dedicar a injuriar el nostre òrgan de plaer: per a ell, les dones que tenien orgasmes mitjançant l'estimulació del clítoris eren "infantils" i, per tant, els calia "avançar", "madurar" cap a l'orgasme vaginal). El cas és que ja ha quedat demostrat que la font de l'orgasme és precisament i lògicament a l'òrgan creat *ad hoc*: i és per l'estímul del clítoris (en tota la seva extensió) que es produeixen les contraccions vaginals. No es tracta pas, per tant, ni de bon tros, de cap "orgasme de segona", com encara ara hi ha qui l'intenta presentar.

Val a dir que tampoc en el gaudi de l'òrgan en qüestió queda l'exclusivitat en l'àmbit de les femelles humanes: els camins de l'evolució no són pas inescrutables i trobem molts altres exemples reeixits de clítoris al regne animal: des de les nostres parentes més properes, les femelles de bonobo (els primats que han fet del sexe recreatiu un agradable i multidisciplinari mètode de socialització i resolució de conflictes), fins a les adrenalíniques hienes (amb un clítoris tan gran que d'entrada es va pensar que era un fal·lus i l'espècie, en realitat dominada per les femelles, hermafrodita). Potser, apunta Castro, biològicament, i "atès que tenir fills és una activitat complicada, sembla interessant que la còpula sigui un acte plaent, per facilitar que els animals la

Ortigues i navalles

Ara potser caldria advertir qui llegeixi aquestes línies que les properes poden ferir la seva sensibilitat. Però també potser caldria demanar que no es passessin per alt. Al capdavant, més que no pas per la succinta (i no per això menys esgarrifosa) descripció, la sensibilitat ens hauria de quedar ferida per l'existència i extensió, en ple segle XXI, de la brutal pràctica de l'ablació.

"La vigília de l'operació, l'operadora fixa una ortiga sobre el clítoris de cada nena perquè, excessivament inflat, sigui fàcil d'agafar-ne la caputxa amb una pinça, cosa que permetrà d'aplicar una brasa de fusta sagrada sobre l'òrgan que es vol eliminar." O bé: "Prèviament arrencat el clítoris, es duu a terme una reseció de les parets dels grans llavis, a fi de reduir les dimensions de la vulva a la meitat de l'orifici vaginal. A continuació s'acosten les parets en carn viva, mantenint les ferides en contacte, amb una resina, o a cavall, traspassant els llavis amb espines d'acàcia. A la part de darrere s'hi deixa un minúscul orifici per permetre el pas de l'orina i de la sang, orifici que es conserva obert durant la cicatrització mitjançant una tija de bambú. L'operada haurà de romandre lligada des dels malucs fins als genolls durant quinze dies. Només queda tallar, la nit de noces i en presència del marit, la banda de garantia. La jove esposa, que generalment només té de 12 a 15 anys, és reoberta amb una navalla d'afaitar."

Tot just acabades de néixer o poc abans de casar-se, a tres anys, a deu o a quinze, l'amputació a què se sotmet el cos de les dones és una malura que travessa continents i religions. Segons les estimacions del Fons de les Nacions Unides per a la Infantesa, tres milions de dones i nenes són sotmeses cada any a la mutilació genital, especialment en algunes parts d'Àfrica, Àsia, l'Orient Mitjà i també entre comunitats d'immigrants a Europa, l'Amèrica del Nord, Austràlia i Nova Zelanda. "En vista de tant de dolor i patiment", Victòria Sau resumia, al seu conegut diccionari feminista, l'arrel de la pràctica mutilatòria: "Sabem que el clítoris és l'òrgan més important del plaer sexual de la dona; la seva eliminació, per ella mateixa, significa una greu reducció, si no una eliminació, de la font d'aquest plaer. L'experiència traumàtica de l'operació, d'una altra banda, produirà sempre l'associació sexe-dolor. Si a l'operació hi ha hagut alguna errada, el dolor davant del contacte físic pot subsistir durant tota la vida."

practiquin". Alguns l'hi troben tant, de plaent, que, de fet, no el limiten a la reproducció ni a la còpula, i es fabriquen joguines sexuals destinades simplement al gaudi. Com fan, posem per cas, els (i les) orangutans.

No voler-lo, per tenir-lo. L'orgasme femení no és necessari per a la reproducció. De fet, durant llaaargues èpoques de la història humana no solament ha estat menystingut sinó perseguit com a mostra de l'"excés" de passió (i, per tant, de "pecat") de les dones, com l'impuls que les podia dur a gaudir del propi cos lluny del marit i posant-li així en perill la patent genètica de la descendència.

Sigui com sigui, no és fins arribada una època relativament recent, de l'anomenada revolució sexual ençà

(posem-hi a partir dels anys 60 del segle passat), que l'orgasme femení ha encetat el camí de visibilització. I ha guanyat importància. Ara en té tanta que, de fet, ens relata Marina Castro, "és el tema que més dones consulten".

"Se't demana que tu, com a dona, tinguis un doctorat, que parlis diverses llengües, que viatgis, que siguis una bona esposa, que siguis una bona mare i, a més, multiorgàsmica", descriu, amb un deix de sarcasme, una de les entrevistades al documental de Mireia Sellarès. La pressió estableix novament una norma (no oblidem que el sexe té un component social molt important) i ningú no voldrà reconèixer en veu alta que no hi entra, amb la qual cosa, la norma-ficció es mantindrà.

Què fa que una adolescent que ha tin-

Multiorgasme polític. Força i feminitat

Pensar en la sexualitat femenina exigeix una presa de consciència de la història de les repressions de les dones i de tota la humanitat al llarg dels temps. Com és evident, les pràctiques sexuals es troben afaïxonades pels controls ideològics més agressius, però contradictòriament també són una gran via escapatòria d'aquestes restriccions socio-polítiques. De fet, podríem dir que el plaer sexual es troba a la base de totes les visions ideològiques que determinen una societat. Encara més, controlar el plaer dels individus implica, en definitiva, dominar aquesta col·lectivitat. Recordem, per exemple, l'alliberament sexual i alhora de les estructures socials que es produeix exclusivament al Carnestoltes com a únic període d'expressió expansiva. És per això que posar èmfasi en la sexualitat femenina no és res més que prendre consciència de la història de les frustracions d'un gènere. A tall d'exemple, solament cal reflexionar sobre la quantitat d'insults que van adreçats a les dones. Mitjançant aquestes fletxes lingüístiques enverinades, la societat malda per modificar, a colp de perseverança, el comportament de les dones. Així, fins i tot alguns insults molt comuns adreçats als homes –com ara *fill de puta* o *cornut*– es dediquen a conservar intacte el gènere masculí per rectificar el femení. Però també en trobem més que ataquen directament les dones i les seves pràctiques sexuals: *puta*, *frígida*, *nimfomana*, etc.; tots aquests reprimeixen una sexualitat que ha d'estar adaptada a l'estricta mitjana masculina. De fet, com diu el biòleg Alfred Kinsey, *nimfomana* no és res més que “algú capaç de tenir més sexe que tu”. En efecte, cal considerar tots aquests insults com a projeccions psicològicament malsanes del fal·locentrisme envers els éssers femenins. Totes aquestes paraules, maltractadores, que actuen amb força contra els comportaments, neixen per assegurar, en definitiva, la

Laia Climent

Directora del congrés
“Multiorgàsmiques! Dones i sexualitats”

pervivència de la dominació patriarcal. L'home com a mascle dominant solament es conserva i persevera si es produeix un control exhaustiu d'aquells grups perillosos per a la seva imatge identitària.

Tanmateix, si, d'una banda, cal prendre consciència de les múltiples repressions, també hem de rescriure el llenguatge i reinventar les pràctiques de la sexualitat femenina. Encara més, les repressions han aconseguit, en molts casos, d'anul·lar el gaudi femení. Cal, ara, reinventar-lo, rescriure'l tot trobant fonament en les històriques i excepcionals relacions plaents entre dones: allà on el fal·locentrisme no té raó de ser. De fet, solament l'expansió femenina en totes les direccions possibles –dones que s'uneixen com a amigues, mares, filles o amants– contribueix a construir una nova sexualitat femenina. El coneixement del propi plaer, de les vivències corporals-verbals, alliberen les dones de tot el jou fal·locèntric. I, una vegada trobat el plaer orgàsmic, comunicatiu, verbal-corporal, es produeix l'apoderament de la força en un gènere que ha estat tants i tants anys maltractat, anul·lat i silenciado. L'orgasme com a expressió i explosió del plaer no fa res més que mostrar la presa de poder del gènere femení. És per això que esdevé tan necessari de trencar els forrellats i obrir totes

les portes de l'alliberament corporal. D'aquesta manera, el cos femení és molt més que la suma de les parts sexuals ideologitzades, tan valorades en el món heterosexual fal·locèntric: ço és, els pits i el sexe. De fet, la sensualitat femenina, en tota l'extensió, obre esclatxos dins el món patriarcal de la sexualitat i la seva mirada envers el cos femení. Cal doncs sentir, exclamar, parlar, cridar, tocar, llepar, olorar, un per un, tots els porus del cos de l'amant per alliberar-los de la càrrega ideològica que alguns suporten. Tal com deia Alphonso Lingis parlant dels cossos en les pràctiques sexuals, “l'exterior i l'interior són dimensions contínues [...]. Les excitacions estenen una continuïtat de convexitats i concavitats, dits escorcolladors, contorns facials, orificis, cuixes i boques, glàndules que afloren arreu, i el que era protuberància o tumescència en el darrer contacte ara pot ser un plec, cavitat, pits magrejat, plantes del peu que formen encara una altra boca”. En efecte, en aquesta descripció la sexualitat trenca amb l'estructura fal·locèntrica per renéixer com a potència incontrollable: és a dir, la del plaer en totes les seves dimensions i projeccions. Així doncs, reivindicar l'orgasme femení, el multiorgasme, implica reivindicar la força de les dones, corporal, social, cultural i política. I l'alliberament del plaer femení ens portarà a un nou segle en què les desigualtats ja no tindran raó d'existir. Els plaers, els orgasmes i els multiorgasmes llançaran inevitablement les estructures ideològiques repressives a les profunditats del nostre submón històric més vergonyós.

“L'orgasme com a expressió i explosió del plaer no fa res més que mostrar la presa de poder del gènere femení. És per això que esdevé tan necessari de trencar els forrellats i obrir totes les portes de l'alliberament corporal”

gut una sola relació sexual a la seva vida truqui a un programa de ràdio preguntant a la sexòloga de les ones hertzianes si és “frígida”? Només cal que facis un cop d’ull als quioscos, als programes de televisió, explica Marina Crespo: la secció de sexualitat ven i, “com que volen que compris el seu producte, entren en una competició molt divertida: cadascú et promet una cosa millor: ‘troba’t el punt G’, ‘descobreix el punt K’, el punt A, el punt M... Tot són punts i ja no els queda abecedari!”. Després, continua, hi ha la competició dels millors orgasmes, les postures infal·libles, els trucs... totes les dones hem de tenir orgasmes d’aquests meravellosos i fantàstics. I no un, no: molts! I des del primer dia, és clar”.

Quan el plaer passa a ser un objectiu... no s’assoleix. “És com quan vols dormir i penses: vull dormir. En comptes de relaxar-te i notar com el teu cos es va fent pesant, recordes, ostres, no dormo, queden cinc hores per a llevar-me i encara res...” Impossible, oi? Convertir l’orgasme, que és conseqüència de l’excitació sexual, en objectiu és, per a Marina Castro, la millor manera d’aconseguir... no tenir-ne.

Per tal de gaudir d’un orgasme (o de molts), explica l’especialista que cal no cercar-lo: “No deixa de ser un nivell més d’excitació, i perquè algú pugui excitar-se ha de tenir la ment en blanc (com que normalment a les dones els costa més que als homes no pensar en res, és habitual que ocupin la ment en fantasies sexuals), ha de parar atenció a les sensacions, rebre un estímul adequat...” I aquí Castro fa un parèntesi per destacar que aquesta qüestió “ja costa més, perquè no hi ha dues persones iguals” ni, per tant, una norma fixa. “I tampoc no serveix allò de ‘si em conegués ja sabria què m’agrada’: ningú no neix ensenyat i, atenció, una manera d’indicar no és en negatiu: si vull anar a Barcelona, no em serveix de res que em diguin que no vagi cap a Madrid ni cap a Lisboa ni cap a Gibraltar ni... No acabariem mai!” A tot això, és clar, hi ha una prèvia important, que és superar la visió negativa o el simple desconeixement del propi cos que tenen moltes dones: “Si s’ha d’indicar a l’altre, vol dir que s’ha de conèixer.”

Tancat el parèntesi, Marina Castro continua amb les condicions necessàries: “La situació ambiental ha de ser ade-

EL TEMPS
La publicitat també es fa ressò de la visualització de la sexualitat femenina: vet aquí un recent anunci de llenceria. L'eslògan? “Irresistible.”

quada (si ets exhibicionista, t’encantarà fer-ho al balcó, però si no, ja no serà una situació adequada); i el cos ha d’estar relaxat i processant tot allò que passa”.

Orgasmes per a totes. “No hi ha una manera única, vàlida i cent per cent efectiva per a tenir un orgasme”. Marina Castro és contundent en afirmar que en aquest àmbit no hi ha categories. Tampoc a l’hora de “classificar” les menes d’orgasmes que es poden tenir: “N’hi ha de moltes menes”, continua la psicòloga, i l’única premissa és que “com més intens és, menys probabilitat hi ha de repetició: de fet, sovint, després d’un orgasme, diquem-ne, *explosiu*, s’esdevé un període refractari, durant el qual una nova estimulació pot esdevenir fins i tot desagradable.” El cas és, refereix, que “la musculatura pelviana es tesa amb l’excitació i quan hi ha un orgasme queda relaxada. Si no es relaxa del tot, però, encara pot tenir prou tensió per a tornar-ne a acumular i recomençar el procés. És allò que se sol anomenar *multiorgasme*”.

I no seria en absolut adequat, afecionats com som a les etiquetes, de clas-

sificar ara les dones segons la mena de clímax que tinguin, perquè, recorda Castro, “depèn molt del moment de la vida i l’experiència, de les ganes acumulades, dels jocs previs, fins i tot del moment del cicle menstrual... Són molts factors que es combinen”. Igual com passa en el cas de les dones que no n’han tingut mai cap: tot i que actualment es considera que “no hi ha dones anorgàsmiques, sinó, si de cas, preorgàsmiques”, ens puntualitza de seguida la psicòloga, sí que cal tenir presents els factors que en poden dificultar l’assoliment: “Des de baixa resposta corporal a l’estimulació, o una estimulació inadequada, fins a falta d’autoestima o associació del sexe amb experiències negatives...” Cada dona és un cas, recorda Marina Castro, però no hi ha una incapacitat determinada per al gaudi que proporcionen els (explosius o múltiples o etcètera) orgasmes. Aquest gaudi que fa desitjar a una altra de les entrevistades per Mireia Sellarès: “Si pogués desitjar la meua mort, jo em voldria morir en un gran orgasme, quan sigui velleta.”

Núria Cadenes